

СТ А Н О В И Щ Е

От: проф. д.с.н. Цветан Първанов Давидков
ВУ / научна организация;
Научна специалност

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна степен
„доктор на науките“ по научна специалност 3.8. *Икономика* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: ***Марин Александров Паунов,***
Професор, доктор по икономика
УНСС

Тема на дисертационния труд: Култура, икономика и социално доверие (с
изследване на ценностите на българите в
европейски контекст)

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3196/17.12.2019 на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е представил за обсъждане дисертационния си труд в *катедра* „Човешки ресурси и социална защита“ при *Общикономически факултет* на УНСС съгласно чл. 39 от ППЗРАСРБ. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е извършено на основание: *решения на Катедрен съвет (Протокол 4/13.12.2019) и Факултетен съвет (Протокол 12/17.12.2019)*

2. Кратка характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е структуриран в увод, пет глави, заключение и списък на ползваната литература. Общият му обем е 236 страници.

Актуалността на темата е безспорна и в теоретичен, и в теоретико-приложен план. При все че са налице сериозни текстове, взаимодействието между културата и икономиката в теоретичните публикации не е достатъчно разработена. Актуалността се засилва от особеното място на България в Европа и света по отношение на ценности и равнища на социално доверие.

Целта на дисертационния труд е формулирана ясно; претенцията е подходяща за присъждане на научната степен „доктор на науките“. Формулирани са седем задачи, произтичащи от целта на дисертационния труд. Обектът и предметът на дисертационния труд са формулирани ясно и точно. Дисертантът проверява седем

основни тези. Налице е много добро познаване на научната литература. Списъкът на използваните източници е 150 (от тях 24 са на български език; 126 на английски).

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертационният труд е стъпка в развитието на теорията и практиката в проблемно-тематичното поле *култура - социално доверие*. Важна особеност е, че те се разглеждат както в макро социален контекст и във връзка с икономиката, така и в отношението им към индивидуалните механизми на възприемане и мотивация. Това е основата и за аналитично осмисляне на ценностната система на българите, включително функционирането на социалното доверие „на българска почва“.

Основните задачи пред изследването са изпълнени; авторските хипотези са надлежно проверени; авторската теза е защитена. Изследването показва убедително, че между националната култура и националната икономика – по критериите резултатност, растеж и особености - съществуват важни взаимовръзки. Авторът навлиза в дълбочинни пластове при интерпретирането на културата и предлага оригинални интерпретации. Такава е тезата, че чрез ценностния си апарат културата опосредства и повлиява механизмите на възприятие и функционира като силен мотивационен фактор за социалните и икономически поведения. Ценен е изводът за генерализираното социално доверие като инфраструктурен елемент на културите. Тази постановка има както теоретични, така и методически измерения. Тя може да бъде вградена в модели, чрез които се обяснява различната резултатност на едни и същи икономически мерки и политики в различни културни среди.

В дисертационния труд се анализират характерни особености на българската национална култура и българското социално доверие в сравнение с други европейски култури. За целта авторът обработва коректно и изследва голям масив от представителни първични данни от Европейските социални проучвания (ESS). Изследвани са аспекти на господстващи ценности на българите; разкрити са механизми на тяхното функциониране. Самостоятелно внимание се обръща на причините за тяхното формиране. Акцентът върху подчертано ниските равнища на генерализирано социално доверие и на серия по-частни доверия при българите носи самостоятелен евристичен заряд. Този труд би могъл да послужи като основа за разнообразни социални и икономически политики и практики в България.

Използваната в дисертационния труд методология е адекватна и съдържа авторски приноси. Ограниченията са защитими, формулирани са коректно.

Заявените задачи са изпълнени; предварително поставената цел е постигната.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Сред приносите на проф. д-р Марин Паунов в предоставения дисертационен труд с предимно теоретичен характер биха могли да се открият следните:

- Анализирани и обобщени са основните теми и позиции на дебата относно взаимовръзката между култура и икономика както в исторически, така и в

съвременен план; осмислени и систематизирани са ключови исторически концепции и съвременни подходи. Обогатено и доразвито е разбирането за културата и мястото ѝ в обществото, показана е връзката ѝ с икономиката. Предлага се ново и по-задълбочено разбиране за същността на културата и значението ѝ.

- Авторът извежда и аргументира убедително оригинално разбиране и обяснение на механизма на въздействие на културата върху поведението на основата предимно на връзката *хомеостатични дисбаланси – мотивация – ценности – активност*.
- Кандидатът изяснява същността на генерализираното социално доверие като основополагаща характеристика на обществото. Той извежда по оригинален начин и доказва ролята на това доверие като инфраструктурен елемент на културите, значимо обвързан с редица частни нейни измерения (властова дистанция, индивидуализъм/колективизъм, толерантност към нееднозначността). Това е принос както с теоретичен, така и с методически характер.

В обобщен вид приносите на дисертанта, които имат по-скоро теоретико - приложен характер са:

- На основата на максимално актуални и значителни по обем данни и в сравнителен план с други държави в ЕС авторът анализира спецификите на българската ценностна система по ценностните групи на Шварц, както и техните по-конкретни проявления и причините за тях.
- Изследвани са равнищата, измеренията и социално-икономическите ефекти на българското социално недоверие – както генерализирано, така и в частните му проявления; на тази основа се формулират изводи и въпроси, засягащи равнищата на икономическо развитие и характера на социалната динамика.
- Очертани са най-важните пътища и посоки на необходимия широк обществен дебат за справяне с българската ценностна криза и за решаване на проблема с ценностите и доверието в българската действителност по линия на каналите, отговорни в най-висока степен за формирането на ценности и доверие – семейство, медии, църква, училище.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Авторът работи по теми, свързани с дисертационния труд, повече от 20 години. Публикациите му са широко известни и ползвани в научната общност. За нуждите на процедурата по защита той е открил част от публикациите – които са свързани най-пряко с темата на настоящата разработка. Посочени са 15 текста (от тях 4 са на английски език; 10 – на български). От тези публикации 4 са монографии (някои от тях са издавани многократно) и практически са се утвърдили като стандарти¹. Две от

¹ Доказателство са стотиците цитирания.

публикации са студии, публикувани в „Научни трудове“ на УНСС. Статиите са 4 (една от тях е публикувана в списание на SCOPUS). Докладите на международни конференции са 4 (вкл. Изнесени в Мадрид и Лисабон).

Публикационната активност е напълно достатъчна. Качеството на публикуваните текстове е високо. Изискванията за публичност на резултатите в България и чужбина са изпълнени.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертационния труд и представя най-съществените елементи на разработката.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам съществени критични бележки към дисертационния труд.

8. Заключение

Дисертационният труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“ на тема „Култура, икономика и социално доверие с изследване на ценностите на българите в европейски контекст“ с автор професор д-р Марин Александров Паунов, отговаря напълно на изискванията на нормативна уредба (конкретно на чл. 12, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България). Ще гласувам убедено ЗА присъждане на кандидата на научната степен „доктор на икономическите науки“.

02 март 2020 г.
София

Подпис:

POSITION PAPER

By: *Academic position, academic degree, full name;
Higher education institution/ Scientific organisation
Scientific specialty*

Regarding: Dissertation Paper for awarding the academic degree of **Doctor of Science** in Specialty 3.8, *Economics* at UNWE

Author of Dissertation Paper: ***Marin Alexandrov Paunov,***
Professor, PhD of Economics
UNWE

Topic of Dissertation Paper: Culture, Economy and Social Trust (with a study of the values of Bulgarians in a European context)

Grounds for submission of position paper: membership in the academic-degree-awarding jury appointed for the defence of the Dissertation Paper by virtue of Order No. 3196, dated 17th Dec 2019, issued by the Rector of UNWE.

1. Details about the dissertation author

The dissertation author has submitted for discussion his Dissertation Paper at the *Human Resources and Social Protection* Department of the *General Economics* Faculty of the UNWE in pursuance to Art. 39 of the Implementing Rules on the Development of Academic Staff Act. This dissertation-paper defence procedure was launched on the following grounds: *decisions of the Department Council (Minutes of Meeting No. 4, dated 13th Dec 2019) and Faculty Council (Minutes of Meeting No. 12, dated 17th Dec 2019).*

2. Brief description of the Dissertation Paper submitted

The Dissertation Paper is structured as follows: introduction, five chapters, conclusion and list of references. It totals 236 pages.

The relevance of the topic is beyond dispute both from a theoretical and from an applied- research point of view. Even though serious texts are in place, the interrelation between culture and economy in the theoretical publications is not sufficiently elaborated on. The relevance of the topic is further enhanced by how Bulgaria is placed in Europe and globally in terms of its values and levels of social trust.

The goal of the Dissertation paper is clearly formulated; the Candidate's efforts and contributions merit the award of a *Doctor of Science* academic degree. Seven objectives are

set resulting from the goal of the Dissertation Paper. The object and subject of the latter are clearly and precisely formulated. The dissertation author works to prove seven main thesis statements. Very good familiarity with the relevant scientific literature is to be observed. The list of references contains over 150 items (out of which 24 in Bulgarian and 126 in English).

3. Evaluation of the obtained basic-research and applied-research results

The Dissertation Paper is a step in the theoretical and practical developments in the *Culture – Social Trust* research field. An important aspect is that these concepts are regarded both in a macro-social context and in their relation to economy, and in terms of how they relate to the individual mechanisms of perception and motivation. This is also the basis for the analytical reflection on the value system of the Bulgarians, including the way social trust operates on Bulgarian terms.

The objectives of the study are achieved; the author's hypotheses are duly tested out; the author's thesis is defended. The study shows convincingly that between national culture and national economy there are important interrelations along the lines of effectiveness, growth and specificities. The author goes in depth in interpreting culture and offers original interpretations. The thesis statement goes that through its value tools culture mediates and influences the mechanisms of perception and motivation and operates as a strong motivator for social and economic behaviours. The conclusion about generalised social trust as an infrastructural element of cultures is valuable. This stance has both theoretical and methodological dimensions to it. It can be incorporated in models that go to explain the different effectiveness of the same economic measures and policies in different cultural environments.

In the Dissertation Paper characteristic features of the Bulgarian national culture and the Bulgarian social trust are analysed in comparison to other European cultures. For this purpose the author has processed correctly a large set of representative primary data lifted from the European Social Surveys (ESS). Aspects of some dominant values of Bulgarians are analysed; the mechanisms of their operation are disclosed. Individual attention is paid to the reasons behind their formation. The emphasis on the markedly low levels of generalised social trust and a series of more private trusts with Bulgarians has its own heuristic value. This Thesis can inform various social and economic policies and practices in Bulgaria.

The methodology used in the Dissertation Paper is adequate and contains own contributions. The limitations are defensible; they are phrased correctly.

The objectives set have been achieved, as well as the goal.

4. Evaluation of the basic-research and applied-research contributions

Prof. Marin Paunov's contributions of primarily theoretical nature in the submitted Dissertation Paper include the following:

- The main topics and viewpoints of the discourse on the interrelation between culture and economy are analysed and summarised, both historically and from the perspective of modern times; key historical concepts and modern approaches are reflected on and systematised. The understanding of culture and its place both in society, and in relation to economy, is enriched and further developed; a new, deeper understanding of the essence of culture and its meaning is offered.
- An original understanding and explanation of the mechanism for culture impacting on behaviour is drawn out and convincingly justified by the author primarily on the basis of the link *homeostatic imbalances – motivation – values – behaviour*.
- The Candidate elaborates on the nature of generalised social trust as a bedrock characteristic of society. He draws out in an original way and proves the role of this kind of trust as an infrastructural element of cultures significantly related to a number of their private dimensions (power distance, individualism vs collectivism, ambiguity tolerance). This is both a theoretical and a methodological contribution.

In summary the dissertation author's applied-research contributions are as follows:

- Based on most up-to-date and voluminous data and in comparison with other EU states, the author analyses the specifics of the Bulgarian value system using Schwartz's value sets, together with their more specific manifestations and the reasons behind them.
- The levels, dimensions and social and economic outcomes of the Bulgarian social distrust – both generalised, and in its specific manifestations – are studied; based on this, issues are raised and conclusions made concerning the levels of economic development and the nature of social dynamics.
- The most significant courses and directions of the wide public debate required to cope with the Bulgarian value crises and solve the problem with values and trust in Bulgarian reality are mapped out through the prism of the channels most largely responsible for building values and trust - family, the media, the church, school.

5. Evaluation of the publications relevant to the Dissertation Paper

The author has been working on topics related to the Dissertation Paper for over 20 years now. His publications are widely known and used by the research community. For the purposes of the Defence Procedure the author has highlighted some of his publications with most direct bearings on the topic of this Dissertation Paper. Fifteen texts are listed (4 of which in English and 10 in Bulgarian). Out of these publications 4 are monographs (some of them issued many times) which have practically acquired the status of standards². Two of the publications are scientific studies published in UNWE's *Scientific Papers*. Four scientific articles are included (one of which published in SCOPUS). Four international conference contributions (reports) are listed too (including in Madrid and Lisbon).

² The hundreds of citations serve as evidence.

The publication activity is fully sufficient. The quality of the published texts is high. The requirements for public availability of the findings in Bulgaria and abroad are met.

6. Evaluation of the Author's Extended Summary

The Author's Extended Summary reflects truly and adequately the contents of the Dissertation Paper and presents the most essential elements of the Paper.

7. Criticisms, recommendations and questions

I have no major criticisms in relation to this Dissertation Paper.

8. Conclusion

The Dissertation Paper for acquiring the academic degree of Doctor or Science on the topic of *Culture, Economy and Social Trust with a Study of the Values of Bulgarians in a European Context* produced by Professor Marin Alexandrov Paunov, PhD fully meets the legislative requirements (specifically those in Art. 12, Para 3 of the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act). Therefore, I will vote positively "FOR" awarding the academic degree of Doctor of Economic Science to the Candidate.

2nd March 2020
Sofia

Signed: